

Юзіков Г. С. студент,
Дніпропетровський національний університет
ім. Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ
Науковий керівник: Юзікова Н. С., к.ю.н., доцент

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА У КОНТЕКСТІ УКРІПЛЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ

Кримінально-правова політика являє собою ключовий елемент політики у сфері запобігання злочинності, що визначає основні напрями, мету й засоби впливу на злочинність шляхом формування кримінального, кримінального процесуального та пенетинціарного законодавства.

Державна політика запобігання виступає не самостійним інститутом, а є складовим компонентом загальнодержавної політики держави у сфері укріплення законності та правопорядку в Україні. Державна політика запобігання, неодмінно, пов'язана і з її окремими сферами: соціальною, культурологічною, політичною, економічною, ідеологічною, демографічною тощо.

Загальновідомо, що злочинність проникає в усі сфери життєдіяльності суспільства. Виходячи з цього, політика держави містить складову загально правової політики, яка використовуючи засоби цивільного, сімейного, житлового, трудового, адміністративного, кримінального характеру спрямована на створення умов для реалізації прав та інтересів, укріплення законності, правопорядку та складову спеціально кримінологічної політики безпосередньо спрямованої на запобігання та протидію злочинності.

Вплив держави на стан злочинності завжди реалізується двома полярно-протилежними напрямками: протидія злочинності (контроль за злочинністю) та криміногенний вплив.

Важливе місце в цій сфері належить кримінально-правовій політиці, яка визначає основні параметри об'єкту впливу і є системо утворюючим елементом усієї політики у сфері боротьби зі злочинністю. Як слушно зауважує П. Л. Фріс, термін «кримінальна політика» не може бути визнаний вдалим [1, с. 18]. Його буквальне тлумачення може дати підстави розуміти під нею політику, яка спрямована на розвиток злочинності, що, звичайно, у корені не відповідає змісту, який вкладається в цей термін. По суті мова йде про антикримінальну, антизлочинну політику. М. І. Мельник застосовує для її визначення термін «анти криміногенна політика» [2, с. 235].

Розвиток кримінально-правової політики пов'язаний з іменами таких видатних учених М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. К. Грищук, І. М. Даньшин, О. М. Джужа, А. Ф. Зелінський, М. В. Костицький,

О. М. Костенко, О. М. Литвак, П. С. Матишевський, П. П. Михайленко, В. О. Навроцький, М. І. Панов, В. М. Смітєнко, В. В. Сташис, Є. Л. Стрельцов, В. Я. Тацій, В. П. Тихий, П. Л. Фріс, В. І. Шакур та інші вчені-криміналісти.

Завдання кримінально-правової політики реалізуються у наступних сферах: визначення загальних засад кримінальної відповідальності та покарання; визначення кола діянь, віднесених до категорії злочинних (питання криміналізації та декриміналізації); визначення оптимальних заходів впливу на винного (пеналізація і депеналізація); запобігання злочинам методами кримінально-правового впливу (загальна й спеціальна превенція) та у сфері взаємодії з іншими елементами (складовими) політики у сфері боротьби зі злочинністю.

В основі кримінально-правової політики України лежить система принципів, яка має на меті забезпечення побудови та реалізації кримінально-правової політики демократичного типу. Цими принципами є: принцип відповідності кримінально-правової політики іншим елементам політики у сфері боротьби зі злочинністю; принцип врахування (відповідності) соціально-правової психології; принцип економії репресії; принцип доцільності; принцип невідворотності відповідальності; принцип диференціації і індивідуалізації відповідальності і покарання; принцип соціальної справедливості.

Мудрий законодавець не допустить вчинення злочину, щоб не бути змушеним карати за нього. Цей загальновідомий вислів ще раз підтверджує переконливо тезу про важливість та дієвість запобігання та протидії злочинності.

За роки незалежності в Україні приймалися численні закони, укази, концепції, програми, інші нормативно-правові акти, направлені на боротьбу із злочинністю і корупцією, а також на реформування правоохоронних і судових органів. Але всі ці заходи не дали відчутних позитивних результатів. Запобігання злочинності не стало одним з пріоритетів внутрішньої політики.

Існує коло сфер, які акумулюють проблемні питання, пов'язані із організацією та здійсненням програмування запобігання злочинності. Серед таких сфер можна виділити загальні аспекти розробки і структурування комплексних програм запобігання злочинності; формування системи програмних показників відповідної діяльності; інформаційно-аналітичне забезпечення програмування і розробку комплексу загальних заходів, спрямованих на запобігання злочинності на території тієї або іншої області.

Проблема якісного вдосконалення процедури програмування запобігання злочинності є актуальною з теоретичної і прикладної точок

зору. Уявляється, що в зміст зазначеної процедури повинні бути включені такі етапи: 1) аналіз суб'єктами запобігання злочинності оперативної обстановки і кримінологічної ситуації на відповідній території; 2) ідентифікація проблем програмування і запобігання злочинності; 3) визначення критеріїв вибору рішення; 4) розробка і вибір альтернатив рішення; 5) узгодження програми; 6) управління реалізацією; 7) контроль і оцінка результатів програмування

Підсумовуючи зазначимо, що політика у сфері боротьби зі злочинністю є складовою внутрішньої політики, одним із напрямків внутрішньої правової політики Української держави.

Розподіл сфер регулювання між елементами політики у сфері запобігання та протидії злочинності здійснюється на базі домінуючих інтересів, які лежать в основі кримінально-правової, кримінально-виконавчої та кримінологічної політики.

Література

1. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. Монографія / П. Фріс. – К.: АТІКА, 2005. – 332 с.

2. Мельник М. І. Антикриміногенна політика / М. Мельник / Енциклопедія Сучасної України. – Т. 1. – К., 2001. – 832 с.